RUSKI INWALID

No. 138.

NIEDZIELA. w 13 Czerwca 1820 r.

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Kraiowe: z Petersburga. Wiadomości Zagraniczne: Franciia. Angliia. Hiszpaniia. Turcyia. Kurs Petersburski.

WIADOMOSCI KRAIOWE.

z Petersburga, 13 *Czerwca*.

Gazeta senacka, ogłosiła następuiący okolny ukaz:

»Rządzący Senat na powszechnem zebraniu departamentów Sanktpetersburskich, słuchali *naprzód* wniesioney przez ministra sprawiedliwości pana ienerała piechoty i kawalera Xiążęcia Dymitra Iwanowicza *Łobanowa Rostowskiego*, dla należytego wykonania, kopii wypisu z dzienników komitetu ministrów d. 17 stycznia i 10 lutego, roku teraźnieyszego 1820, z wyrażeniem w niey postanowienia komitetu, które zasłużyło na naywyższe potwierdzenie, w brzmieniu następuiącem: »Na sessyi dnia 17 stycznia słuchana była zapiska ministra spraw duchownych i narodowego oświecenia, pod dniem 8 stycznia z N. 72 (departament spraw duchownych), wciągniona do dziennika komitetu pod N. 104, o chrześciianach, znayduiących się po domach żydowskich na usługach. Zwierzchność gubernii chersońskiey przedstawia, iż kobiety wiary chrześciiańskiey, żyiące po domach u żydów na usługach, nie tylko zapominaią i zaniedbuią pełniania obowiązków wiary chrześciiańskiey; ale nabywaią obyczaiów i obrzędów żydowskich, i nie rzadko za namową żydów, wpadaią w rozpustę. Liczba takich kobiet, równie w chersońskiey iak i w drugich guberniiach, iest bardzo znakomita. Minister spraw duchownych i narodowego oświecenia uważaiąc, iż żydzi, z zasad swey nauki poczytuią za obowiązek nawracać wszystkich na swoię wiarę, a maiąc na widoku zdarzenia rzeczywiste, dowodzące, że kobiety, które żyły w ich domach, przyymowały ią za ich staraniem, i że niedawno żydzi rozszerzyli swą naukę nawet pomiędzy mieszkańcami gubernii woronezkiey, sądzi za potrzebne, na mocy ukazów Rządzącego Senatu z dnia 22 kwietnia 1818, z dnia 27 marca

1819 i 2ogo rozdziału ustawy, pod tytułem *Ułożenia*, ponowić, ażeby żydzi nie przymowali da swych domów, do żadnych, iakieby kolwiek były posług chrześcian czyich kolwiek i wolnych płci oboiey i żeby strony, za przestąpienie tego zakazu, były powoływane do odpowiedzi w sądzie. Rozporządzenie to byłoby pożytecznem dla samychże żydow: ponieważ pomiędzy nimi iest wiele ubogich, którzy służąc po domach swoiey spółbraci na mieyscu chrześciian, znaydowaliby dla siebie wyżywienie. Zwierzchność gubernialna powinna ze swoiey strony mieć szczególnieysze staranie około ścisłego wykonania tego prawidła, i o chrześciianach, którzy się dotąd znaydowali w domach żydowskich, albo znalezieni będą, dawać wiadomość mieyscowey zwierzchności duchowney, ażeby ta przedsiębrała środki od niey zależące, dla nauczania ich zasad i obowiązków wiary chrześciianskiey, ieżeli się na examinie okażą w nich słabymi. Komitet, znayduiąc podawane przez ministra spraw duchownych i kraiowego oświecenia ponowienie zaleceń; ażeby żydzi pod żadnym pozorem nie trzymali w domach swych chrześciian płci oboiey dla posługi, bardzo pożytecznem, postanowił: prosić na to Naywyższego zezwolenia, z dodatkiem, iżby o tem, dla wykonania po wszystkich mieyscach, zalecono było od Rządzącego Senatu przez ukazy drukowane. Na posiedzeniu dnia 10 lutego komitetowi obiawiono, iż Cesarz Jegomość na to zezwala. Komitet postanowił: kommunikować o tem ministrowi sprawiedliwości dla wykonania, przez wypisy z dziennika. *Powtóre* sprawki; iż ze wspomnionych w wypisie komitetu ministrów ukazy Rządzącego Senatu, *pierwszy* z dnia 22 kwietnia 1818 roku, powszechnie obwieszczony, zawiera w sobie.— Ażeby żydzi chrześcian na usługach nie mieli, i żeby im na wysługę za długi nie oddawano, i nie dopuszczano; ale postępowano z dłużnikami w zdarzeniu nierzetelności ich w opłacie podług praw o nich będących.« *Drugi zaś* z dnia 27 marca 1819 roku, na skutek przedstawienia rządu gubernialnego litewsko-grodzieńskiego, że żydzi za umową z obywatelami zarządzaią maiątkami tych ostatnich, pod nazwaniem krestencyi, zalecono rządom gubernialnym przyłączonych od Polski guberniy i małorossyyskich: »Chociaż postanowieniem powszechnego zebrania Rządzącego Senatu departamentów Sanktpetersburskich dnia 13 grudnia 1812, wspieraiącym się na konstytucyach 1495 i 1775 roku i ukazów rządzącego Senatu dnia 11 grudnia 1800 i 15 lipca 1801 roku, surowie ponowione było zalecenie od rządów gubernialnych; przyłączonych od polskiego kraiu guberniy, iżby żydzi wsi i włościan obywatelskich pod żadnym tytułem i nazwiskiem zgoła nieposiadali, nie zarządzali; ani w żadnych zdarzeniach nie byli przypuszczani do władania niemi, co też polecono pilnemu postrzeganiu, nie tylko policyy ziemskich, ale i samych zwierzchności gubernialnych, pod obawą za przeciwne temu surowey odpowiedzi; względem wykonania tego postanowienia, posłane były do pomienionych rządów gubernialnych ukazy dnia 20 lutego 1813 roku; iednakże pomimo tego ponowienia zaleceń, żydzi, iak się pokazuie z doniesienia rządu gubernialnego litewsko-grodzieńskiego, wynaleźli sposób posiadania, pod nazwaniem krestencyi, to iest: zbierać za umową z obywatelami z pola zasiane przez ich chłopow zboże i siano, które ciż chłopi powinni wymłocić, zwieźć do browarów, które także przez żydów są arendowane, i dozierać wołów na karmie postawionych, przy tem dawać żydom robotnika i podwody, i w każdym prawie obywatelskim maiątku, pod pozorem iakoby samey krestencyi, żydzi zupełnie temi maiątkami zarządzaią, ludzi i chłopow na usługach trzymaią. Z tego więc wypada, iż żydzi, wytłumaczywszy pomieniony ukaz z dnia 20 Lutego 1813 roku w sposob zupełnie przeciwny, że naymuią samę tylko krestencyą, bez żadnego do chłopów prawa, a obywatele biorąc od nich zyskowną za maiątki arendę, pod nazwiskiem krestencyi zaprzedaią żydom cały przyszły urodzay, na polach swych zasiany, z czego wnosić można, że przez sposób wyrażony, chłopów swych na głód narażaią; przeto dla zupełnego wytępienia nadużyć w gubernii litewsko-grodzieńskiey odkrytych, zalecić tamecznemu rządowi gubernialnemu ukazem, ażeby po iego otrzymaniu, natychmiast po wyśledzeniu, wszystkie znayduiące się w posiadaniu u żydów pod nazwiskiem krestencyi, maiątki obywatelskie, w których się chłopi znayduią, były żydom odebrane i powrócone teraźnieyszym ich właścicielom, a wszelkie odbywane przez włościan i ludzi dwornych, pod iakiemkolwiek nazwaniem i pozorem, dla żydów wieyskie roboty i posługi, niechybnie były przecięte, wkładaiąc na przyszłość na zwierzchność gubernialną mieć na podobne w rzeczy

opisaney nadużycia, iak naysurowszy dozor. Obywatele zaś i żydzi, w zobopolnych z posiadania maiątków pod pozorem krestencyi między sobą rozrachunkach, osobno się rozprawiać maią.« Rozkazali: O należytem i nieodmiennem wykonaniu powyżey opisanych przez Jego Cesarską Mość Naywyżey potwierdzonych postanowień komitetu Ministrów i Ukazów Rządzącego Senatu pod dniem 22 kwietnia 1818 roku i 27 marca 1819 roku, zalecić wszystkim rządom gubernialnym, izbom kryminalnym i cywilnym, sądom ieneralnym i głównym przez ukazy, daiąc wiedzieć również przez ukazy i dalszym urzędowym mieyscom, PP. ministrom kontrolerowi państwa, sanktpetersburskiemu i moskiewskiemu woiennym ienerał gubernatorom i wszystkim naczelnikom guberniy; a do Nayświetszego Rządzącego Synodu i do powszechnego zebrania Rządzącego Senatu departamentów moskiewskich przesłać uwiadomienie. Dnia 22 kwietnia 1820 roku.

W listach z *Krzemieńcu* donoszą, że dnia 18 maia, około godziny 5 zpołudnia, powstał wiatr gwałtowny napędził chmury: po błyskawicach i grzmotach wypadł deszcz gwałtowny z gradem wielkości laskowego orzecha. Niepamiętna od lat kilkndziesiąt nastała powodź. Miasto *Krzemieniec* leży w głębokim dole, dosyć wyniosłemi górami otoczonym. Potok więcey iak na pięć sążni wezbrany, z niewypowiedzianą szybkością zalał domy, jedne zupełnie poniszczył, inne uszkodził, w sprzętach wielkie zrządził szkody: kilku ludzi w tem wezbraniu życie utraciło. Po spłynieniu wody znaleziono piaskiem przysypaną matkę z dwoygiem dzieci, do serca przytulonemi. Wyparta za miasto powódź, więcey iak na pół mili wzdłuż równinę, między królewskim mostem a Krzemieńcem rozciągaiącą się, a wszerz, iak tylko zaiąć mogła, zupełnie zalała i mułem zaniosła: w zasiewach rolniczych straszliwe szkody zrządziła. Dwie godziny dostateczne były do uczynienia wielu nieszczęśliwemi, zrządzenia szkód i klęsk, których wynagrodzenie długiego potrzebuie czasu. — Marszałek powiatowy, *Drzewiecki* zaiął się troskliwie około poprawy stanu z tey przygody nieszczęśliwych. Wiele znakomitych obywateli i dam w staraniach tych iemu dopomagaią. — Teraz właśnie naymocniey dała się uczuć potrzeba Towarzystwa dobroczynności, od kilku iuż lat wmieście naszem układanego. (*Kuryier Litewski.*)

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

FRANCIIA.

z Paryża, 5 Czerwca.

Król JMść znacznie powraca do zdrowia i iak słychać w tych dniach rospocznie zwyczayne swoie przechadzki.

Na przeszłym tygodniu docieczono tu kryiówki dziewięciu młodych ludzi (naystarsi z nich niemieli nad lat 15 wieku, a kilku niemiało nawet 12stu) którzy zdawali się niemieć stałego mieszkania. Czterech aresztowano zaraz iak tylko znaleziono mieysce schronienia. To zaś osobliwszem odkryto zdarzeniem: spostrzeżono psa wychodzącego z pod kanału sklepionego przez niewielkie otwarcie, do którego gdy się zbliżono, przekonano się, iż przywalone było kamieniami, te rozrzucone dały widzieć niewielkie i kręte schody i na nich spuszczano się do lochu dosyć obszernego i iak twierdzą maiącego kommunikacyią z iednem z naywiekszych więzień tuteyszych, zwanem *Conciergerie*.

Xiąże *Rohan* Par Francyi, wstąpił niedawno do zakonu, i w tych dniach były iego obleczyny.

Pomimo naywiększą baczność policyi tuteyszey, niespokoyni ludzie niemogą się iescze uśmierzyć. W przeszłym tygodniu uwięziono iescze iednego, który pod samemi oknami pałacu królewskiego pozwalał sobie odezw i okrzyków buntowniczych.

Jenerał *Bordessoux*, towarzyszący teraz w podróży Xiążęciu *Angulemskiemu*, wszedł w służbę w czasie rewolucyi i słynie iako doskonały kawalerzysta. Wczasie rządu stu dniowego, udał się był z Królem do Gandawy. Bonaparte czynił mu wtenczas naypochlebnieysze obietnice; lecz wierny prawemu Królowi, wszystkie odrzucił.— Xiążę powróci na 9ty lub 10 b. m.

Królowa JMść Angielska noclegowała 30 z. m. w Melun w domu zaiezdnym Pani *Duclos*. Lady Hamilton towarzyszy N. Pani. Kiedy nazaiutrz siadała do poiazdu, mnóstwo ciekawych zgromadziło się koło austeryi i Królowa łaskawie kłaniała się na wszystkie strony.

Do iednego z portów francuzkich zawinął niedawno okręt amerykański, naładowany

sukniami i róznemi do stroiów kobiecych należącemi przedmiotami. Wszystko to niezmiernie tanio się przedaie. Za cztery liwry i 19 *sous* kobieta znóg do głowy ubrać się może. sztukami zaś kupiąc, suknia kosztuie 2 liwry i 17 *sous*; czypek z koruuami 9 *sous*; para białych pończoch 19 *sous* Chusteczka 5 *sous* kołnierzyk 9 *sous* i t. d.

ANGLIIA.

z Londynu, 3 Czerwca.

Goniec przybyły tu z Villeneuve nad Jonną przywiózł listy od Królowey, do Xiążęcia Jorkskiego i lordow *Liwerpool* i *Melvill*. N. Pani chce wiedzieć iaki pałac przeznaczony iest dla niey w Londynie, i czy w Calais będzie na nią czekać iacht Królewski dla przewiezienia do Dower; — Według zapewnień iedney z gazet naszych Królowa miała wczora przybydz do St Omer, lecz za radą niektórych przyiacioł, zatrzyma się na czas nieiaki z przybyciem do Anglii.

Z powodu maiącey nastąpić koronacyi, Biskup Londyński na mocy starożytnych praw swoich poprzedników w tey dyecezyi, oświadczył, iż w czasie tych obrzędów on powinien bydz organistą kościelnym.

W Glasgow udusił się pewny człowiek, który pisał adressy dla *reformatorów radykalnych*.

Dzisiay rano otrzymano tu listy z Baltimore od 26 Kwietnia, które zawieraią między innem wiadomość, że układy z posłem hiszpańskim co do odstąpienia Floryd, zupełnie są zatrzymane i poseł prosił iuż o pasport do wyiazdu; lecz gazety Newiorkskie od 2 Maia zupełnie są przeciwne temu doniesieniu i za pewniaią, że traktat w tym przedmiocie nastały i podpisany przez Hiszpanią, podany iuż iest Kongressowi. Znowu inne doniesienia twierdzą iakoby Jenerał *Vives* miał powiedzieć, że Hiszpania niemoże podpisać tego traktatu i że on nowy ma do przełożenia. Rząd iednakże Amerykański na to się niezgodził.

HISZPANIIA.

z Madrytu, 23 Maia.

PP. *Queipo*, *Vargasy Ponze i Gasco* wybrani są na deputowanych obwodu madryckiego, a na zastępcę Pan *Zoraquin*. Pierwszy z nich był iuż niegdyś członkiem kortezów, lub przynaymniey był wybrany. Za zmianą okoliczności umknął był do Londynu a teraz przemieszkiwa w Paryżu; drugi znany iest z waleczności w służbie morskiey i z niepospolitych znaiomości w literaturze; trzeci iest zamożny właściciel z Dongano o 3 mile drogi od Madrytu; czwarty służył w woysku.

W liczbie trzech deputowanych prowincii nawarskiey iest syn byłego Vice Króla *Ezpeleta*. Mina, ani iednego głosu niemiał za sobą.

W tych dniach wyszło postanowienie Królewskie, zalecaiące aby drogi i składy woienne iak nayspiesznicy w całem Królestwie wyporządzone były. Wyrazono tam między innem: że to postanowienie ma podwóyny cel. 1) Ułatwienie marszu dla woyska i 2) uwolnienie obywateli niektórych od kwaterunku.

Powiadaią że wartość maiątków klasztornych, które się teraz zabieraią na skarb, do 10 milionów piastrów dochodzi.

TURCYIA.

z Stambułu, 10 Maia.

Porta mocno się uzbraia przeciwko *Ali Depeyenlenli Baszy Janiny*. Ze wszech stron ściągaią woyska i łączą się z Baszami przeciwko niemu wysyłaiącemi się. Basza *Pelli Wan* (który niegdyś był w niewoli rossyyskiey) dowodca całey tey wyprawy, domagał się od Porty iak naywięcey Artylleryi, i dano mu 50 dział i trzy oddziały Artylerzystów.

Według ostatnich doniesień z Bagdadu Szach perski coraz iest słabszy i niema nawet nadziei aby wyzdrowiał.

Kurs Petersburski.

Dukat: hollend: nowy	—	rubli as:	—	11 75. k.
Ditto — Ditto stary	—	Ditto	—	11 30 —
Rubel srebrny	— —	Ditto	—	3 75. —

W PETERSBURGU.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.